

*M.V. MASLAK***ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК КОНКУРЕНТНИЙ РЕСУРС ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

В статті розглянуто теоретико-методичні питання конкурентного використання об'єктів інтелектуальної власності у виробничо-підприємницькій діяльності українських промислових підприємств. Визначено та обґрунтовано три основні напрямки розгляду терміну «інтелектуальна власність»: нормативно-правовий, економічний та управлінський. Рекомендоване автором до наукового обігу визначення терміну «інтелектуальна власність» практично поєднує в собі і правову, і економічну, і організаційну, і управлінську складові цієї дефініції, що досить точно відтворює організаційно-виробничі процеси розробки, розповсюдження та споживання об'єктів інтелектуальної власності та створених з їх використанням ринкових продуктів. Доведено, що об'єкти інтелектуальної власності є значним фактором у створенні конкурентних переваг промислового підприємства, оскільки дозволяють забезпечити захист результатів інноваційної діяльності, монополізувати позицію на ринку на цій основі і використовувати період захисту для розширення обсягів продажів продуктів на ринках, формування та закріплення бренду промислового підприємства. Досліджено більш детально окремі складові прояву специфіки інтелектуальної власності та її об'єктів в промисловому виробництві нашої країни, до яких автором віднесено низку важливих специфічних особливостей, які в найбільшій мірі сприяють покращенню конкурентних позицій промислового підприємства на вітчизняному та міжнародному ринку. До них автором віднесено: нематеріальна форма представлення, можливості ідентифікації для встановлення об'єкту права, її потенціал включає і науково-технічну, і виробничу складові, відчуження особливого роду: авторське право зберігається, охороняється індивідуальне патентне право, охороняється індивідуальне авторське право, охороняється індивідуальне авторське право, сукупна складова права власності. Виявлені особливості практичного використання об'єктів інтелектуальної власності на промислових підприємствах надають змогу для їх більш ефективного застосування в різних видах продукції що виробляється. Використання інтелектуальної власності має для промислового підприємства як конкурентні переваги, так і певні недоліки. Разом з тим, конкурентні переваги є більш важливими, стратегічно значущими, довгостроковими, але мають високий ступінь волатильності та комерційного ризику і нагально потребують більш зважених і в більшій мірі обґрунтованих управлінських рішень.

Ключові слова: ринок, конкуренція, інтелектуальна власність, система управління, особливості використання, створення, дистрибуція

*M.V. MASLAK***INTELLECTUAL PROPERTY AS A COMPETITIVE RESOURCE OF AN INDUSTRIAL ENTERPRISE**

The article examines the theoretical and methodological issues of competitive use of intellectual property objects in the production and business activities of Ukrainian industrial enterprises. Three main areas of consideration of the term "intellectual property" are defined and substantiated: regulatory, economic, and managerial. The definition of the term "intellectual property" recommended by the author for scientific circulation practically combines the legal, economic, organizational, and managerial components of this definition, which quite accurately reproduces the organizational and production processes of development, distribution, and consumption of intellectual property objects and created with their use of market products. It has been proven that intellectual property objects are a significant factor in creating competitive advantages of an industrial enterprise, as they allow to ensure the protection of the results of innovative activity, a monopoly position on the market on this basis, and to use the period of protection to expand the volume of sales of products on the markets, form and consolidate the brand of the industrial enterprise enterprises. Individual components of the manifestation of the specificity of intellectual property and its objects in the industrial production of our country have been studied in detail, to which the author attributes a number of important specific features that contribute to the greatest extent to the improvement of the competitive positions of an industrial enterprise on the domestic and international market. The author attributed to them: an intangible form of representation, the possibilities of identification for establishing the object of the right, its potential includes both scientific and technical and production components, alienation of a special kind: copyright is preserved, individual patent right is protected, individual copyright is protected, individual copyright, a collective component of property rights. The identified features of the practical use of intellectual property objects at industrial enterprises make it possible for them to be more effectively used in various types of manufactured products. The use of intellectual property has both competitive advantages and certain disadvantages for an industrial enterprise. At the same time, competitive advantages are more important, strategically significant, long-term, but have a high degree of volatility and commercial risk and urgently need more balanced and more justified management decisions.

Keywords: market, competition, intellectual property, management system, features of use, creation, distribution

Вступ. Сучасний розвиток промислового ринку середовищі, який характеризується досить швидкими змінами і значним ступенем невизначеності, рівень ринкової конкуренції стає все більш жорстким, най більш важливим стає комерційний успіх промислового підприємства, стійка ефективність споживання інтелектуального капіталу, посилення інноваційної діяльності підприємства, збільшення частки інтелектуальної власності в капіталі підприємства. Конкуренція стає закономірною для сучасного стану економічного механізму. Формування технологічного ринку потребує випуску продукції високої якості, здатної повністю відповідати попиту споживачів. Для досягнення цієї мети підприємствам необхідно створювати ефективну політику інновацій, яка ґрунтується на споживанні високотехнологічних виробництв, модернізації існуючого виробництва,

розвитку матеріальної і технічної наукової бази, формування наукомісткого технологічного ринку з суттєвим представництвом на ньому об'єктів інтелектуальної власності.

Підвищення конкурентоспроможності продуктів на основі інновацій базується на попиті на інноваційні продукти вищої якості за скорочених термінів розробки, виробництва, дистрибуції. Комерціалізація інновацій дозволяє успішно продавати їх результати у вигляді продуктів (нових товарів чи матеріальних благ) та (або) інтелектуальної власності. Впровадження інновацій дозволяє збільшити частку ринку, вартість акцій, знизити термін окупності інвестицій, збільшувати річний дохід. Перевагами організацій, що впроваджують базисні інновації, є тимчасова монополізна позиція на ринку на основі захисту інтелектуальної власності, випередження доступу до дефіцитних ресурсів, що дозволяє створити

бренд, закріпити конкурентні переваги. Організації, що впроваджують комбінаторні, модифікуючі інновації, можуть використовувати можливості виробництва нових продуктів. У ряді випадків успіх нових технологій та продуктів визначається не унікальністю, а добрими перспективами для комерціалізації. Для унікальних інноваційних пропозицій при виробництві та просуванні на ринках нових продуктів існує більше можливостей у збільшенні норми прибутку та встановленні вищих цін, ніж у конкурентів. Захист інтелектуальної власності дає власнику можливість не дозволяти конкурентам використовувати її протягом певного періоду часу, що може стати фактором створення конкурентних переваг.

Інтелектуальна власність в останній час стає найбільш важливим конкурентним ресурсом промислового підприємства, без активного використання якого неможливо в достатній мірі ефективно організувати виробничо-комерційну діяльність та досягти значних комерційних успіхів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню нагальних проблем виробничого використання промисловими підприємствами об'єктів інтелектуальної власності у своїй виробничо-комерційній діяльності присвячено велику кількість науково-теоретичних та практичних досліджень українських і зарубіжних дослідників. Дане дослідження базується на детальному аналізі наукових публікацій таких дослідників як Базилевич В.Д., Борзенко В.І, Бутнік-Сіверський О.Б., Витвицька О.Д., Вірченко В.В., Гордієнко С.Г., Жаворонкова Г.В., Кобелева Т.О., Ковальчук С.І., Нагі С, Перерва П.Г., Цибульов П.М., Череп А.В. та ін. [1-26].

Разом з тим, основні теоретико-методичні та методологічні питання, пов'язані з правом інтелектуальної власності досліджено ще не повністю. Зокрема, різні дослідники визначають поняття інтелектуальної власності з різних точок зору, класифікація об'єктів інтелектуальної власності здійснюється з використанням різних підходів та критеріїв, мало уваги приділено проблемам визначення та дослідженню особливостей та специфіки інтелектуальної власності на виробництві.

Мета статті полягає у аналізі основних компонентів системи управління нематеріальними активами промислового підприємства з точки зору сучасних реалій та розробка діагностичного механізму перспектив комерційного використання результатів інноваційної діяльності у діяльності підприємства.

Результати дослідження. Значна кількість визначень та трактувань дефініції «інтелектуальна власність», різноманіття джерел її створення на підприємствах і в організаціях визначає нагальну актуальність, необхідність та важливість дослідження поняття «інтелектуальна власність» з урахуванням різних пропозицій.

Правовий напрямок характеризує поняття «інтелектуальна власність» з точки зору вітчизняного законодавства, що закріплено в Цивільному кодексі нашої країни. Відмітимо, що згідно в Цивільному кодексі до інтелектуальної власності не слід додавати витрати, які пов'язані з навчальною діяльністю, які формують людський капітал (потенціал) промислового

підприємства. Правовий напрямок найбільш важливим визначає задачі правового захисту та охорони інтелектуальної власності, що відповідним чином закріплено в національному законодавстві. Звертаємо увагу на те, що на стадіях розробки об'єктів інтелектуальної власності правове забезпечення досягнень її розробника (автора) є дуже актуальним та важливим.

Після розробки та правового оформлення прав на інтелектуальну власність (авторське свідоцтво, патент, комерційна таємниця, ноу-хау) обов'язково встає проблема введення цього об'єкта інтелектуальної власності у правовий і господарський обіг. На цій стадії неможливо проігнорувати економічну характеристику сутності інтелектуальної власності.

З метою успішної роботи у сфері інноваційної діяльності підприємствам необхідно ефективно управляти інтелектуальною власністю, оформляючи права на її результати. При цьому об'єкти інтелектуальної власності є основою здійснення раціональної інноваційної діяльності, тому питання організації управління інтелектуальною власністю, її обліком та оцінкою є дуже актуальними.

Відмітимо, що методологічний підхід до управління інтелектуальною власністю формується виходячи з її особливостей, які впливають і на юридичну (правову) і на економіко-управлінську складові інтелектуальної власності. Зокрема, відомо, що чільне місце в структурі інтелектуальної власності займає об'єкт правовідносини, але саме специфічність об'єкта інтелектуальної власності обумовлює соціальну та правову природу цих правовідносин.

На наш погляд, до основних особливостей інтелектуальної власності слід віднести наступні.

- товар є упредметнена форма праці виробників, тоді як інтелектуальний продукт може бути неуречевлений;
- двоїстість природи інтелектуальної власності: вона може виступати як нематеріальна цінність (у вигляді ідей, методів, методик, винаходів та ін.), так і як матеріальна цінність (у вигляді продукції, виробленої з використанням інтелектуальної власності);
- у разі споживання інтелектуального продукту його корисність не зникає як у традиційного товару;
- можливість використання інтелектуальної власності багатьма суб'єктами поряд із самим автором;
- в основі вартості інтелектуального продукту лежать не суспільно необхідні, а індивідуальні витрати, оскільки продукт інтелекту не повторний;
- дифузійний вплив на форми власності та, насамперед, на приватну, трансформація їх у «суспільну» форму (багатоваріантність реалізації).

Таким чином, інтелектуальний продукт все ж таки може виступати товаром, через те, що він так само продукт праці, призначений для обміну на ринку, але створений як продукт суспільної корисності – створений не для особистого використання, а для суспільного, визначеного цілями автора. Наприклад: суспільне визнання твору (книги), що, природно, неможливе без відтворення, тиражування та поширення. Це означає, що користувачі (треті особи) мають справу не з оригіналом, а з копією об'єкта інтелектуальної власності.

Саме ця особливість інтелектуальної власності, за якої різні суб'єкти цілком самостійно і незалежно один від одного можуть користуватися одним твором (винаходом), послужила появі проблеми, пов'язаної з незаконним відтворенням об'єктів інтелектуальної власності. Сучасний рівень технології дозволяє легко відтворювати подібні об'єкти, які доступні через мережу Інтернет, не дає можливості здійснювати належний контроль над законністю таких дій. Внаслідок цього, так зване «піратство» щодо об'єктів інтелектуальної власності досягло на сьогоднішній день небачених масштабів, і є серйозною проблемою для економіки багатьох країн, у тому числі й України (наша країна знаходиться серед лідерів «піратських» країн світу). Даний підхід до визначення особливостей інтелектуальної власності дозволяє вибрати найефективніші стратегії її реалізації під час управління інноваційною діяльністю. Це означає, що інституту інтелектуальної власності притаманні суперечливість, багатосуб'єктність та багатоваріантність реалізації. Такий підхід до визначення ІВ враховує існування таких сфер господарської активності людини, як матеріальна, духовна та соціальна. З цього приводу зауважимо, що традиційно в економічній науці відносини власності досліджувалися лише у матеріальній та духовній сферах.

Пропонується визначення «управління ІВ» трактувати на основі поєднання економічної, правової та управлінської складових. Підставою для того роду пропозиції є той факт, що у визначенні категорії «інтелектуальна власність», на наш погляд, потрібно виходити із трьох ключових складових: власності, її інтелектуального наповнення та правового забезпечення в сфері створення, виробництва, розподілу, обміну, використання та виведення з господарського обігу. Власність, на нашу думку, є вихідним та визначальним елементом системи економічних відносин, оскільки процеси розподілу та обміну суспільного продукту здійснюються відповідно до права присвоєння.

Розглянемо окремі сторони прояву специфіки інтелектуальної власності як його конкурентної основи.

По-перше, інтелектуальний продукт як основа інтелектуальної власності має особливу, нематеріальну, форму: він існує у вигляді знань та інформації; матеріальними є лише носії цієї інформації - папір, дискети та ін. Однак коли йдеться про завершену форму результатів інтелектуальної діяльності, мається на увазі нерозривна єдність змісту та форми. Інакше висловлюючись, встановити право власності можна лише той нематеріальний продукт, який можна ідентифікувати з аналогами.

По-друге, інтелектуальна власність має якість особливого роду: інтелектуальний продукт, що лежить в її основі, сприяє розширенню або поліпшенню якісного складу інтелектуального потенціалу власника цього продукту. Причому інтелектуальний потенціал тут включаються і науково-технічна, і виробнича складові.

По-третє, по відношенню до інтелектуальної власності відчуження має ознаки особливого роду і, зазвичай, проявляється як часткове, зі збереженням за суб'єктом авторського права на інтелектуальний продукт. Це означає, що при частковому відчуженні інтелектуальний продукт може бути використаний іншим суб'єктом, причому в процесі використання об'єкта кожен новий користувач отримує доступ як до його форми, так і до змісту, але права на розпорядження об'єктом він не отримує.

По-четверте, інтелектуальний продукт може мати особливу форму використання шляхом тиражування, що не означає його відтворення, як це відбувається з матеріальними об'єктами. Багаторазове повторення у процесі виробництва матеріальних об'єктів - це створення нових об'єктів, на кожний з яких виникає окреме право власності суб'єкта.

По-п'яте, важливою складовою сукупного права власності на інтелектуальний продукт є охорона індивідуального патентного та авторського права.

Викладені в теоретичному представленні специфічні особливості інтелектуальної власності, які відтворюють її задачі як конкурентного ресурсу промислового підприємства, більш наглядно представлено на рис.1.

Рисунок 1 – Специфічні особливості інтелектуальної власності для забезпечення конкурентних можливостей промислового підприємства

Джерело: авторська розробка

Висновки та напрямки подальших досліджень.

Результати проведеного дослідження теоретико-методологічної сутності інтелектуальної власності свідчать про те, що в даний час немає усталеного підходу до визначення терміну «інтелектуальна власність». В наявних дослідженнях переважають пропозиції щодо визначення даної категорії з юридичних або з соціально-філософських позицій. На нашу думку, слід погодитися з висновками дослідників, в яких вважається обмеженим теоретико-методологічне трактування цього терміну тільки в межах юридичного, філософського чи економічного підходу [10]. Більш доцільно розглядати категорію «інтелектуальна власність» з комплексних позицій, які враховують її правову, і економічну, і філософську, і менеджерську точки зору стосовно розробки, комерціалізації, дистрибуції та використання результатів інтелектуально-інноваційної діяльності. Виходячи з нагальних потреб постійного розширення напрямків та сфер інноваційної діяльності промислових підприємств, слід підтримати пропозиції багатьох дослідників, що інтелектуальна власність – це комплексна категорія, яка визначає юридичні права на результати творчої (інтелектуальної) діяльності в різноманітних сферах (наука, техніка, мистецтво, література та ін.), має економічні (вартісні) характеристики та представляє собою об'єкт управління на всіх етапах свого життєвого циклу.

В результаті проведеного аналізу можна зробити такі висновки:

1. Об'єкти інтелектуальної власності є значним фактором у створенні конкурентних переваг промислового підприємства, оскільки дозволяють забезпечити захист результатів інноваційної діяльності, монополну позицію на ринку на цій основі і використовувати період захисту для розширення обсягів продажів продуктів на ринках, формування та закріплення бренду промислового підприємства.

2. Захист інтелектуальної власності в умовах глобалізації, розширення обсягів зовнішньоекономічної діяльності є ефективним інструментом, що підтверджує досвід країн, які лідирують у економічному розвитку. Потенціал українських промислових підприємств на цьому етапі використовується не повною мірою, що зумовлює необхідність активізації комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності

3. Незважаючи на деякі відмінності в національних системах захисту об'єктів інтелектуальної власності, у сучасних умовах нашої країни сформована можливість використання ефективних міжнародних інструментів, які застосовуються в системах захисту інтелектуальної власності, включаючи промислову власність та об'єкти авторського та суміжних прав.

4. Вибір стратегії інтелектуальної власності повинен базуватись на аналізі можливостей підвищення економічної ефективності діяльності організації на основі використання об'єктів інтелектуальної власності з урахуванням ризиків, що у цьому процесі. Зміст стратегії визначає набір найбільш ефективних для конкретної ситуації інструментів, які використовуються для захисту та комерціалізації

інтелектуальної власності промислового підприємства.

5. Ліцензування інтелектуальної власності є можливість диверсифікації джерел доходів промислового підприємства у випадках, коли ресурси промислового підприємства обмежені, і це змушує можливість комерціалізації його об'єктів інтелектуальної власності.

6. Оцінка об'єктів інтелектуальної власності є важливим етапом у процесі їхньої комерціалізації. Методологічне забезпечення цих процесів є актуальним для українських промислових підприємств та організацій. Подальше вдосконалення діяльності в даній галузі можливе основу вивчення та адаптації передового міжнародного досвіду.

Виявлені особливості практичного використання об'єктів інтелектуальної власності на промислових підприємствах надають змогу для їх більш ефективного застосування в різних видах продукції що виробляється. Використання інтелектуальної власності має для промислового підприємства як конкурентні переваги, так і певні недоліки. Разом з тим, конкурентні переваги є більш важливими, стратегічно значущими, довгостроковими, але мають високий ступінь волатильності та комерційного ризику і нагально потребують більш зважених і в більшій мірі обґрунтованих управлінських рішень. Ці рішення в майбутньому мають базуватись на комплексному дослідженні ринку технологічних продуктів, виявлені незадоволених потреб потенційних споживачів, аналізі добросовісних та недобросовісних дій конкурентів, наявного конкурентного рівня техніки і технологій, перспективних інтелектуально-інноваційних вітчизняних та зарубіжних розробок. Все це в значеній мірі підвищує рівень конкурентоспроможності вітчизняних промислових підприємств на вітчизняному та зарубіжному ринках в складних умовах повномасштабного війсьськового вторгненню російської федерації на суверенну територію нашої країни.

Список літератури

1. Перерва П.Г. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник / П.Г.Перерва, В.І.Борзенко, Т.О.Кобелєва; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків: Планета-Прінт, 2019. 1002 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/41572>
2. Бутнік-Сіверський О.Б. Теоретичні аспекти капіталізації майнових прав інтелектуальної власності з позиції домінанти неоекономіки // *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 1 (105). С. 59-72. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/30589>
3. Вірченко В.В. Інтелектуальна власність: теоретичні витoki та економічні імперативи розвитку. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 488 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://lira-k.com.ua/preview/12568.pdf
4. Гордієнко С.Г. Визначення поняття «інтелектуальна власність»: алгоритм та особливості // *Вісник НТУУ «ХП». Політологія. Соціологія. Право: 36 наукових праць*. Київ: ІВЦ «Політехніка», 2010. № 4(8). С. 199-205.
5. Жаворонкова Г.В. Інтелектуальна власність в теорії власності: загальні положення та особливості // *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. К., 2010. Вип. 25. С. 164–170.
6. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. К.: *Знання*, 2009. 1070 с.

7. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Управління маркетингом інноваційної продукції на засадах життєвого циклу товару // *НТУ «ХПІ» (економічні науки)*. : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ», 2016. № 28 (1200). С. 26-30.

8. Глізнула М.Ю., Перерва П.Г. Бенчмаркінг як метод оцінювання інтелектуального потенціалу регіонів // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 4. С. 11-19.

9. Кравчук А.В., Перерва П.Г. Ефективність як економічна категорія // *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки)* : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. № 15 (1291). С. 137-143.

10. Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки)* : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. № 45 (1266). С.51-55.

11. Марчук Л.С., Перерва П.Г. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // *НТУ «ХПІ» (економічні науки)* : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. № 15 (1291). С. 53-63.

12. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // *Економіка розвитку*. 2011. № 4 (60). С. 116-120.

13. Tkachev M.M., Kobieliava T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. № 4 (8), ч. 2. С. 240-246.

14. Kosenko A.V., Tkachev M.M., Kobieliav V.M., Pererva P.G. (2018) Innovative compliance of technology to combat corruption // *Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds* / S.M. Iliashenko, W.Strielkowski (eds.). 1st edition. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement. P.285-295.

15. Kobieliava T.O., Tkachov M.M., Tkachova N.P., Pererva P.G. (2017) Modeling the marketing characteristics of market capacity for electrical automation // *Marketing and Management of Innovations*. №4. С.67-74.

16. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva., Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.

17. Compliance program of an industrial enterprise. Tutorial. (2019) / [P.G Pererva et al.] // Edited by prof. P.G.Pererva, prof. Gy.Kocziszky, prof. M.Somosi Veres. Kharkov-Miskolc: NTU "KhPI". 689 p.

18. Tkachov M.M., Kobieliava T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. № 4 (8). P. 27-35.

19. Tovazhnyanskiy V., Kobleva T., Gladenko I., Pererva P. (2010) Antikrizisnyy monitoring of finansovo-ekonomicheskikh indexes of work of enterprise // *Business Studies*. Volume 7.- Numer 2. Miskolc Press. S. 171-183.

20. Kocziszky György Compliance risk in the enterprise / G.Kocziszky, M.Veress Somosi, T.O.Kobieliava // Стратегія інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність «Форвард–2017»: тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: П.Г. Перерва, Є.М. Строков, О.М. Гуцан. – Харків: НТУ «ХПІ», 2017. – С. 54-57.

21. Kosenko O., Tkachov M., Pererva P. (2015) Economic problems of Intellectual Property // *9-th international scientific conference "Balance and Challenges"*. Miskolc-Lillafüred. 2015.- S. 113-124.

22. Nagy S., Pererva P., Maslak M. (2018) Organization of Marketing activities on the Intrapreneurship // *MIND JOURNAL* // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna. № 5.

23. Kosenko A., Pererva P. (2015) The rank estimate of the commercial potential of intellectual technologies // *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludarsky* / Ed. Dr. h.c. M.Varchola. Kosice (Slovakia). Volume 3, No.3. P.83-91.

24. Кобелева Т.О. Електротехнічна галузь України: сучасний стан та перспективи розвитку // *Вісник НТУ «ХПІ»* : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва. Харків : НТУ «ХПІ». 2011. № 26. С. 34-43. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/14228>

25. Kuchynskiy, V., Pererva, P., Kobieliava, T., Kosenko, A., Maslak, O. (2021). Economic substantiation of outsourcing the information technologies and logistic services in the intellectual and innovative activities of an enterprise // *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4 (13 (112)), 6–14. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.239164>

26. Nazarenko S., Pererva P., Maistro R., Danko T., Doronina M., Sokolova L. (2021). The formation of economic and marketing prospects for the development of the market of information services // *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 6 (13 (114)), 6–16. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.245251>

References (transliterated)

1. Starostina A.O. Marketynh: teoriya, svitovyy dosvid, ukrayinska praktyka: pidruch [Marketing: theory, world experience, Ukrainian practice: under the leadership]. K.: *Znannya*, 2009. 1070 s.
2. Pererva P.G. (2019) Intelektualna vlasnist: mahistersky kurs : pidruchnyk [Intellectual property: masters course: textbook] / red.: P.G.Pererva, V.I.Borzenko, T.O.Kobieliava; Nats. tekhn. un-t "Kharkiv. politekhn. in-t". – Kharkiv : Planeta-Print. 1002 s. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/41572>
3. Butnik-Siverskyi O.B. (2019) Teoretychni aspekty kapitalizatsiyi maynovykh prav intelektualnoyi vlasnosti z pozytsiyi dominanty neoeconomiky [Theoretical aspects of capitalization of property rights of intellectual property from the dominant position of neo-economics] // *Teoriya i praktyka intelektualnoyi vlasnosti*. № 1 (105). S. 59-72. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/30589>
4. Virchenko V. (2013) Evolyutsiya pidkhodiv do klasyfikatsiyi obyektiv intelektualnoyi vlasnosti [Evolution of approaches to the classification of intellectual property objects] // *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*. 2013. Vyp. 144. S.5-7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2013_144_3
5. Hordiyenko S.H. (2010) Vyznachennya ponyattya «intelektualna vlasnist»: alhorytm ta osoblyvosti [Definition of the concept of "intellectual property": algorithm and features] // *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiya. Sotsiolohiya. Pravo: Zb. naukovykh prats*. Kyiv: IVTS «Politehnika». № 4(8). S. 199-205.
6. Zhavoronkova H.V. (2010) Intelektualna vlasnist v teorii vlasnosti: zahalni polozhennya ta osoblyvosti [Intellectual property in the theory of ownership: general provisions and features] // *Problemy pidvyshchennya efektyvnosti infrastruktury*. K. Vyp. 25. S. 164–170.
7. Kobelyeva T.O., Pererva P.G. Upravlinnya marketynhom innovatsiyanoi produktsiyi na zasadaх zhyttyevoho tsykladu tovaru [Management of marketing of innovative products on the basis of the product life cycle] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "KhPI" (ekonomichni nauky)*. : zb. nauk. pr. Kharkiv : NTU «KhPI», 2016. № 28 (1200). С. 26-30.
8. Gliznuta M.Yu., Pererva P.G., Benchmarkinh yak metod otsynuyannya intelektualnoho potentsialu rehioniv [Benchmarking as a method of assessing the intellectual potential of the regions] // *Marketynh i menedzhment innovatsiy*. 2015. № 4. С. 11-19.
9. Kravchuk A.V., Pererva P.G. Efektyvnist yak ekonomichna katehoriya [Efficiency as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky)* : zb. nauk. pr. [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]. Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. № 15 (1291). S. 137-143.
10. Pererva P.G. Ekonomiko-orhanizatsiyini zasady innovatsiyanoi ta investytsiyanoi diyalnosti pidpryyemstva [Economic and organizational principles of innovative and investment activity of the enterprise] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky)* : zb. nauk. pr. Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. № 45 (1266). S.51-55.
11. Marchuk L.S., Pererva P.G. Intelektualnyy potentsial yak ekonomichna katehoriya [Intellectual potential as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky)* : zb. nauk. pr. Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. № 15 (1291). С. 53-63.
12. Tkachova NP, Pererva P.G. Rozvytok metodiv analizu faktychnoho stanu konkurentnykh perevah pidpryyemstva [Development of methods of analysis of the actual state of competitive advantages of the enterprise] // *Economics of development*. 2011. № 4 (60). pp. 116-120.
13. Tkachev M.M., Kobieliava T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. № 4 (8), ч. 2. С. 240-246.
14. Kosenko A.V., Tkachev M.M., Kobieliav V.M., Pererva P.G. (2018) Innovative compliance of technology to combat corruption // *Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds* / S.M. Iliashenko, W.Strielkowski (eds.). 1st edition. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement. P.285-295.
15. Kobieliava T.O., Tkachov M.M., Tkachova N.P., Pererva P.G. (2017) Modeling the marketing characteristics of market capacity for electrical automation // *Marketing and Management of Innovations*. №4. С.67-74.
16. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva., Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
17. Compliance program of an industrial enterprise. Tutorial. (2019) / [P.G Pererva et al.] // Edited by prof. P.G.Pererva, prof. Gy.Kocziszky, prof. M.Somosi Veres. Kharkov-Miskolc: NTU "KhPI". 689 p.

18. Tkachov M.M., Kobieliava T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // Scientific bulletin of Polissia. № 4 (8), P. 27-35.
19. Tovazhnyanskiy V., Kobeleva T., Gladenko I., Pererva P. (2010) Antikrizisnyy monitoring of finansovo-ekonomicheskikh indexes of work of enterprise // Business Studies. Volume 7.- Numer 2. Miskolz Press. S. 171-183.
20. Kocziszky György Compliance risk in the enterprise / G.Kocziszky, M.Veres Somosi, T.O.Kobieliava // Стратегія інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність «Форвард-2017»: тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: П.Г. Перерва, Є.М. Строков, О.М. Гуцан. – Харків: НТУ "ХП", 2017. – С. 54-57.
21. Kosenko O., Tkachov M., Pererva P. (2015) Economic problems of Intellectual Property // 9-th international scientific conference "Balance and Challenges". Miskolc-Lillafüred. 2015.- S. 113-124.
22. Nagy S., Pererva P., Maslak M. (2018) Organization of Marketing activities on the Intrapreneurship // MIND JOURNAL // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna. № 5.
23. Kosenko A., Pererva P. (2015) The rank estimate of the commercial potential of intellectual technologies // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky / Ed. Dr. h.c. M.Varchola. Kosice (Slovakia). Volume 3, No.3. P.83-91.
24. Kobieliava T.O. Elektrotekhnichna haluz Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [The electrical engineering industry of Ukraine: current state and prospects for development] // *Bulletin of NTU "KhPI": Technical progress and production efficiency*. Kharkiv: NTU "KhPI". 2011. № 26. S. 34-43. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/14228>
25. Kuchynskyi, V., Pererva, P., Kobieliava, T., Kosenko, A., Maslak, O. (2021). Economic substantiation of outsourcing the information technologies and logistic services in the intellectual and innovative activities of an enterprise. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 4 (13 (112)), 6–14. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.239164>
26. Nazarenko S., Pererva P., Maistro R., Danko T., Doronina M., Sokolova L. (2021). The formation of economic and marketing prospects for the development of the market of information services. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 6 (13 (114)), 6–16. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.245251>

Надійшла (received) 23.01.2023

Відомості про автора / About the Author

Маслак Марія Володимирівна (Maslak Mariya) - кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3322-740X>; e-mail: mariya.maslak2016@gmail.com